

УДК 821.161.2-09

ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЮ ЛІРИКИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Гуменюк В. І.

*Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, Сімферополь
E-mail: ukrlit_tnu@mail.ru*

Про лірику Лесі Українки писали зокрема Іван Франко, Осип Маковей, Михайло Драї-Хмара, Микола Зеров, Семен Шаховський, Олексій Ставицький, Григорій Аврахов, останнім часом з'явилися вагомі праці Віри Агеєвої, Галини Левченко, інших дослідників.

Схильність до різкого зіставлення явищ і понять, до чітких контрастів в образній системі поєднується в ліриці Лесі Українки з пильною увагою до найменших порухів людської душі та нюансів навколишнього світу. Відтак притаманна ліричному стилю авторки драматична напруга набуває неповторної ліричної теплоти, образний лад – особливої витонченості. У поетеси певний образ чи поняття виходять за межі однозначності, розглядаються у мінливих взаємозв'язках з іншими, в різних аспектах, в динамічній перспективі. Таким чином драматична напруга й лірична теплота обертаються інтелектуальною снагою.

Виразно явлена в ліриці тема нескореності людського духу навіть найбільш несприятливим обставинам нерозривно пов'язана з темою відчуття людиною своєю земної минулості, права на втому й безнадію. Героїчні мотиви саме в взаємодії з елегантними набувають особливої переконливості. З витонченим драматизмом лірики пов'язана поетична трансформація емпіричних вражень, глибинна музикальність, видовищний лаконізм, тяжіння до міфологічних мотивів, до позначених вигадливими нюансами символічно містких варіацій образів архетипного характеру – світла й вогню, п'їтьми й ночі, каменю й гори, моря й хвиль.

Ключові слова: Леся Українка, лірика, поетичний стиль, образна система, драматична напруга,

Лірика Лесі Українки ще з часу появи відомої статті Івана Франка постійно перебуває в полі зору літературознавців. Однак про особливості поетики ліричних творів авторки, зокрема про драматизм як прикметну ознаку її ліричного стилю маємо не так уже й багато праць.

Перша збірка авторки «На крилах пісень» (1893) відкривається циклом «Сім струн». На чолі циклу (і за обумовленим заголовком місцем розташування, і за жанрово-стильовим означенням, поданим у підзаголовку, – «Гімн. Grave») стоїть вірш «До (До тебе, Україно...)». «Тут поетеса, – зазначає О. Ставицький, – за прикладом деяких старших товаришів по перу, посилає свою “самотню пісню” шукати загублену долю рідного краю кудись за “синє море”, “за гори”, “в чисте поле” й “небесні простори”. Найбільше, на що вона зважається, – висловити несмілу надію, що, може, “та доля жадана” колись завітає до “нашої вбогої хати”» [15, с. 14]. Перелічений набір традиційних поетичних виразів є лише зовнішнім антуражем, який набуває неповторної свіжості від тих підтекстових імпульсів, що живлять текст і сповнюють твір сокровенною урочістю. З подібним явищем не раз зустрічаємося і в О. Олесе, котрий часто звертається до, здавалося б, зужитих, навіть альбомних висловів, але вірші котрого від того не втрачають свого поетичного, лише Олесеві притаманного чару. Звернений до України ліричний монолог поетеси пройнятий прагненням зарадити безталанню вітчизни з

допомогою художнього олова. Сумніви й непевності надають тому прагненню життєвої переконливості, увиразнюють його щирість. Долю рідної землі слід шукати на шляхах досягнення вселюдських проблем:

По світі широкому буде та пісня літати,
А з нею надія кохана
Скрізь буде літати, по світі між людьми питати,
Де схована доля незнана? [16, с. 45].

Цей лагідний, зворушливо жіночний, може, в чомусь навіть і дитинний вірш криє в собі незгасимому силу, котра виправдовує подане в підзаголовку означення. Хіба цей вірш не є важливим для розуміння всієї творчості поетеси, справді програмним? Висловлена тут настанова, що буде вражаюче реалізована в драматургії, плідно виявляється вже в збірці “На крилах пісень”, зокрема у віршах “Сафо”, “Остання пісня Марії Стюарт”, в циклі “Кримські спогади”.

Про живучість певних стереотипів стосовно ранньої лірики Лесі Українки свідчить той факт, що навіть сучасні дослідники часом віддають їм данину. Ось що, наприклад, пише Віра Агєєва про першу збірку поетеси: Знаходимо тут узвичаєні образи тяжкого шляху й колючих тернів уздовж нього, негоди й «темної ніченьки», провідної зорі й омріяної «волі гожої»... [2, с. 25]. Щоправда, дослідниця слушно наголошує, що справа врешті-решт не в цих стереотипах, а в пафосі їх переборення.

Прагнення ліричної героїні обійняти душею світ і навіть Всесвіт, досягти доцільності загадкової мінливості його стихій обертається своєрідними поетичними перевтіленнями, зумовлює драматичний характер образності. Традиційна у світовій поезії контрастна символіка взаємодії світла й пільми набуває вже в ранній творчості Лесі Українки особливої, зігрітої ліричним чуттям універсальності та вишуканої варіантності. Це виразно засвідчує і вірш “Досвітні огні”, в якому безпосередній перегук із “Заспівом” П. Куліша до збірки “Досвітки” лиш підкреслює неповторність інтонацій Лесиного слова.

Своєрідної концентрації набувають ці особливості у прийнятому драматичному напругому вірші “Contra spem spero!” Українські фольклорні й літературні традиції, мотиви античної міфології й біблійні інтонації переплавляються тут в горнилі виключно оригінального й сильного поетичного світовідчуття. Подана в цьому творі в ключі суворой, але й сокровенної героїки, подібна життєствердність овіяна у вірші “Re (Реве-гуде негодонька...)” народнопісенною грайливістю, а в циклі “Сльози-перли” позначена епічним тоном... Усе це не “поодинокі ластівки, що не роблять погоди”, а вияв виразно означеної вже в першій збірці глибоко самотньої поетичної концепції, з якої і слід виходити при оцінюванні цієї збірки, а відтак не перебільшувати значення досить відчутних тут розмаїтих впливів.

О. Маковей, котрий 1893 року в журналі “Зоря” опублікував рецензію на збірку “На крилах пісень”, хоч і не збагнув неоднозначно висловлюваної в ній цілісності художнього світосприймання, звернув увагу на розмаїту силу почувань, що проймають її, на контрасти, в яких ті почування виявляються (“...раз вірить у силу слів, а другий раз не вірить”; “...обава і надія, розпука і розрада томить молоду

людину”). Критик відзначає пов’язану з інтенсивністю духовних пошуків не менш інтенсивну вишуканість літературної манери поетеси [12, с. 19–23].

В опублікованій 1898 року в “Літературно-науковому віснику” праці “Леся Українка” І. Франко, простежуючи складний шлях літературного становлення авторки, відзначає виключну, суголосну шевченківській силу її таланту. Звертає увагу на драматичні умови формування цього таланту, зауважує неоднозначність існуючих тут залежностей, коли говорить, що “голосний та страшний стогін примученої душі” “не пливе з якогось песимістичного світогляду, не є доктриною, а тільки є виразом безмірно болючих обставин, серед яких живе авторка і серед яких знаходиться українське слово та всяка вільна, гуманна думка в Росії” [17, т. 31, с. 254]. Дослідник, по суті, визнає драматичні риси ліричного стилю письменниці, коли говорить, що вона “помалу доходить до того, що може виспівувати найтяжчі, найрозпучливіші ридання і тим співом не будити в серцях розпуки та зневіри”, коли вказує на “широку скалю почувань від тихого суму до скаженої розпуки і мужнього гордого прокляття”. Про своєрідність Лесиного хисту, помічену І. Франком, свідчить і така фраза, затінена громом зацитованої сентенції про “одинокого мужчину на всю новочасну соборну Україну”: “Але проте вона дівчина, у неї м’яке жіноче серце...” [17, т. 31, с. 271].

Авторитетна стаття І. Франка за всієї її значущості стала джерелом літературознавчих штампів, котрі й досі побутують при осмисленні творчого становлення Лесі Українки. Звичайно, ранні твори авторки не завжди викінчені, є серед них сильніші й слабші, ті чи інші впливи часом надто впадають в око. Але надмірне протиставлення ранньої творчості й пізнішої видається не зовсім плідним.

Задалеко відходячи від Франкової об’єктивності, надміру захоплюється запереченням мистецької вартості збірки “На крилах пісень” Михайло Драй-Хмара, згодом інші дослідники. М. Драй-Хмара у своїй монографії “Леся Українка: Життя й творчість” (1926), де є чимало слушних спостережень, зокрема й стосовно драматичного характеру хисту письменниці, досить категоричний в оцінці збірки “На крилах пісень”. “Оригінального в першій Лесиній збірці, як ми бачимо, мало. – Безапеляційно заявляє критик. – Вона не мала власного поетичного знаряддя й користувалась чужим, наслідуючи матір, Шевченка, Гайне, Мюссе, Пушкіна, Міцкевича... Міцкевичеві “Sonety Krymskie” викликали, на нашу думку, Лесині “Кримські спогади”... “Марія смутна чи палка Зарема” – ремінісценція з Пушкіна” [5, с. 74–75]. Автор так захоплюється власною тезою про вторинність Лесиного письма, що, нехтуючи попередніми спостереженнями О. Маковея та І. Франка, не помічає, наскільки оригінально поетеса вирішує схожі теми, відверто полемізуючи зі своїми великими попередниками:

Ні, тут не лежить краса гарема,
Марія смутна чи палка Зарема, –
Тут спочива бахчисарайська слава! [16, с. 108].

Особливості поетики ранньої лірики поетеси, зокрема, виразно відчутний у ній стильовий драматизм, ще не стали належною мірою предметом досліджень. Коли говорити про дослідження радянської доби, то тут певний виняток становить

книга Г. Г. Аврахова “Художня майстерність Лесі Українки – лірика”, де автор хоч часом і віддає данину згаданим стереотипам, все ж наголошує на зауваженій ще Маковеем мистецькій вишуканості, до якої тяжіла письменниця з перших своїх творів. Вельми цікаві спостереження дослідника над принципами організації ліричних циклів. Особливо детально аналізується цикл “Кримські спогади”, вгадуються наявні в ньому ознаки драматургічної майстерності: “Незважаючи на зовнішню ніби різнохарактерність віршів, цикл становить певну ідейно-тематичну цілісність... Кожен твір являє собою ніби частку, ступінь у розробці наскрізної теми... Конфлікт почуттів, що намітився в зачинному вірші, становить головний нерв усього циклу” [1, с. 46].

Невпинний процес творчого зростання поетеси призводить до увиразнення питомих рис її хисту, драматизм лірики поступово справді стає все більш відчутним. На це згодом звертає увагу чи не кожен дослідник творчості письменниці. Щоправда перші дослідники, заповнені силою драматургії, не зупиняються окремо на ліриці поетеси, часом лиш вказують на джерела драматизму всієї її творчості. Одним з таких джерел, на думку М. Євшана, статті якого після праць І. Франка за всієї полемічної загостреності деяких суджень найбільш проникливо інтерпретують творчість поетеси, є “різкий дисонанс з епохою”, “контраст до епохи, до українського життя” [8, с. 612]. Значно більше приділяє уваги ліриці авторки Д. Донцов. Більше того, Д. Донцов чи не єдиний не робить різкого розмежування між творчістю періоду народження збірки “На крилах пісень” і пізнішою: “Болюча ідея, що стояла перед духовним зором великої індивідуалістки, не давала їй спокою, з найперших кроків схиляла вона голову перед красою, котра згодом буде названа “красою змагання, хоч і без надії”. Дослідник конкретизує й розвиває міркування М. Євшана про індивідуалізм поетеси, розкриває драматичний характер цього індивідуалізму, вловлює грань переходу світовідчуттєвих чинників у власне художні: “Знаходимо в Лесі Українці той часом вражаючий своєю оригінальністю й глибиною символізм, яскравими представниками якого були той же Ібсен і Гауптман (“Die versunkete Glocke”) – символізм, необхідний в устах провісників нової правди, ще не сформованої, не свідомої виразно себе самої. Це бентежне й неясне, що жило на дні душі поетеси, – подібно до “даймона” Сократа, – виривалося з неї каскадом яскравих, сліпучих своїм блиском бризок, в пристрасних, на межі з екстазом, сильних, як удар батога, віршах. Великі люди завжди були схильні персоніфікувати цей свій внутрішній голос... З’являється цей демон і Лесі Українці то в постаті “богині Фантазії”..., то у вигляді генія, що відкриває своїм обранцям “всесвітню нікчемність” (“Завітання”), то як суворий ангел помсти. Найчастіше ідентифікує Лесю Українку свого демона з музою...” [4, с. 53–57]. Хоч Д. Донцов, надто у своїй пізнішій праці “Поетка українського Рісорджіменту”, суттєво спрощує світоглядні позиції поетеси, все ж він подає справді блискучий аналіз її художнього стилю, виразно наголошує на його явленому вже в ліриці високому драматизмі, а також на своєрідній музичності й мальовничості Лесиних поезій.

М. Зеров одним з перших вказує на визрівання в лоні Лесиної лірики драматичних форм: “...Ліричні форми все меншу роль починають відігравати в

творчості нашої поетки. Безпосередні ліричні відгуки поступаються місцем монологам, діалогам, цілим драматичним сценам. Навіть коли не брати під увагу “Блакитної троянди”, великої прозової драми (1896), і триматися тільки творів віршованих, то й тоді треба визнати, що нахил до драматичної форми виразно проступає в писаннях 1897–1898 рр. В збірнику “Думи і мрії” не одна лірична п’єса звучить як драматичний монолог (“Fiat nox”, “У пустині”, “To be or not to be”)... [9, с. 374]. Щодо внутрішнього драматизму Лесиної лірики, то М. Зеров обмежується лише одним міркуванням, щоправда розгорнутим і вельми суттєвим. Дослідник зазначає, що майже всі критики поетеси перебувають у полоні Франкової фрази про “одинокого мужчину”. “Навіть такий не зв’язаний традицією інтерпретатор, як Д. Донцов, – продовжує він, – і той певен, що поглядіві Лесі “не ставало лагідності, її мові – ніжності, м’якості – її віршам!”... Мені здається, що це не зовсім так. І коли говорити про мужність Лесі Українки, то, безперечно, це поняття треба брати тільки в значенні латинського *virtus*... Леся Українка скрізь і завжди в своїй поезії застається жінкою... завжди поєднувала в собі пристрасті, Прометеевим огнем пройняті пориви з нотами ніжності, з прославленням жіночого героїзму й саможертви. І як не можна зрозуміти її, обминаючи франківську антитезу сильної вдачі, могутньої організації духовної – і кволого, хворобливого тіла, – так і тут можна zostатися при невірному однобічному уявленні...” [9, с. 376]. Однак і тут М. Зеров загалом лишається в межах з’ясування формальних ознак творчої еволюції поетеси. Дальший аналіз лірики, поданий під традиційним кутом поділу її на громадську й інтимну, не дає змоги відчувати справді драматичну єдність контрастних чинників, на які слушно вказує дослідник.

Цікаві міркування А. Гозенпуда щодо драматичного характеру ліричних монологів та діалогів авторки: “Вірші Лесі Українки дуже рідко подають нам опис події, здебільшого це зображення її або, певніше, переживання, що його і покликаний розкрити монолог. В тому разі, коли розповідь іде від першої особи, самий характер побудови вірша являє собою немовби відповідь на думку невидимого співрозмовника. Монолог стає часткою діалогу”. А. Гозенпуд чи не вперше зосереджує увагу на наявній уже в віршах антитетичній, пройнятій інтелектуальною напругою композиції: “Письменниця у своїх віршах не лише висуває теми, аналогічні до тих, що становлять основу її драматургії, але й використовує свій улюблений згодом прийом показу сутички двох непримиренно ворожих світоглядів, саме на цьому ідейному конфлікті базуючи розвиток усієї образної системи твору” [3, с. 11–12].

Інтелектуальну напругу Лесиної лірики Семен Шаховський пов’язує із шевченківською традицією: “Нове, що вніс Шевченко в розробку жанрів політичної лірики, – це включення у фабулу вірша поряд з громадянською емоцією інтелектуального судження, роздуму, міркування”. Як приклади, дослідник наводить передусім поезії “Ісаїя, глава 35”, “Молитви”, “І Архімед і Галілей” і тим самим, може й мимоволі, вказує на давні, ще біблійні імпульси такого стилю. В українській поезії цю традицію після Шевченка своєрідно розвивав Пантелеймон Куліш. Близька вона й Іванові Франку. Але при всій важливості для поетеси досвіду цих великих попередників не можна не враховувати безпосереднього

творчого засвоєння нею біблійних текстів, до того ж не раз засвідченого самою авторкою. Леся Українка не раз писала про своє захоплення “грандіозною, дикою” поезією Біблії. С. Шаховський, говорячи про Лесю Українку як про “співця боротьби”, зазначає, що “думки письменниці про боротьбу за волю не завжди могли вкладатись у ліричні форми поезії”, тож “поетеса вводить у свою лірику елементи епосу, драми” [18, с. 260–263]. Ведучи мову про різні аспекти ліричного стилю поетеси, дослідник раз у раз наближається до осягнення самотності її інтелектуалізму, яка полягає в розгортанні думки, позначеному витонченим драматизмом: “Як це властиво Лесі Українці, образ розгортається докладно, в різних аспектах, ніби справді аргументація на диспуті” (вірш “Порвалася нескінчена розмова”); “Найхарактерніша ознака поезики Лесі Українки виявляється у розгорнутому образі. Для неї кожна річ чи розуміння були видимі в багатьох планах і ракурсах, і цю багатогранність сприймання вона уміла відтворити різноманітними аналогіями, складними семантичними і синтаксичними будовами”; “Лесю Українку як поета-мислителя характеризує різнопланове розгортання думки у творі навіть невеликого розміру” [18, с. 267–272].

Чимало важливих спостережень щодо драматизму Лесиної лірики містять праці Леоніли Міщенко. Вона також звертає увагу на особливу роль ліричних циклів у творчості поетеси. З драматизмом художнього світосприймання пов’язує схильність до контрастних образів, які часто є “образами-домінантами”, бо плинні варіації їх діалогічної взаємодії проходять через усю поезію авторки. Дослідниця детально аналізує такі образи: “Ми вже спостерігали, як часто ідейним антиподом вогнистого стає у поетеси пійма... Полум’ям, іскрами прудкими, блискавицями освітлена більша частина вогнистих пісень Лесі Українки. Ось, наприклад, ціла настроєва гама: погляд огнистий, думка огниста, рани огнисті, святий вогонь – аж до такої сильної напруги тропів, як вогонь ненависті, хочу дихать вогнем, помститись вогнем, короґва, наче вогонь... Ця вогниста повинь вимагала розширення гами образів-контрастів. Тому ще одним активним ідейним антиподом вогнистого виступає образ камінного, що також повторюється, видозмінюється у різних смислових значеннях... Цей образ, як і образ “вогнистого дива”, переходить у драматургію...” [13, с. 114]. Часом подібна контрастність властива навіть одному образу, скажімо, мечу двосвітному, який не раз з’являється і в ліриці, і в драматургії поетеси. Тут виявляється особливий лаконізм Лесиної поезії, надзвичайно ощадливе використання містких образів, та простота, за якою криється “енергія невичерпна”, та міцна крицевість форм, якої, на думку М. Драй-Хмари, набирає “стиль в останніх двох ліричних збірках”. Цей лаконізм виразно розкриває характер відзначеної у книзі Л. Міщенко “пластичності і рельєфності зображення, що є невід’ємною рисою естетичної природи поезії Лесі Українки” [13, с. 120].

Складність внутрішнього світу ліричної героїні в її неоднозначних взаєминах з довкіллям, з іншими постатями й персонажами зумовлює діалогічний характер лірики, що часто безпосередньо виявляється в діалогах і монологів (монолог здебільшого виступає частиною діалогу), які, проймаючись інтелектуальною напругою, набувають обрисів диспуту, своєрідний видовищний лаконізм і динаміка контрастних образів... – усе це виразні вияви драматизму як доміанти ліричного

стилю поетеси. Однак за всієї виразності та значущості цей драматизм не входить у суперечність з висловлюваннями самої авторки, що вона на той час “все-таки лірик *par excellence*”. Драматичні елементи розвиваються у лоні лірики і узгоджуються з її законами, а це свідчить про високий рівень майстерності, про тонке відчуття природи жанрів навіть за умов розширення їх меж. Тож тут, очевидно, слід говорити не так про “органічний синтез ліричних та драматичних елементів” [1, с. 160], як про підпорядкування драматичних аспектів законам лірики, як це маємо в “Грішниці”, або ж навпаки, про підпорядкування ліричних аспектів законам драми, як це маємо, скажімо, в “Іфігенії в Тавриді”. Видовий та родовий художній синкретизм новітнього часу, орієнтуючись на прадавні традиції, разом з тим зберігає набуту протягом віків суверенність видів мистецтва чи родів літератури. Тонкий художник, Леся Українка це чудово відчувала.

Список літератури

1. Аврахов Г. Художня майстерність Лесі Українки – лірика / Григорій Аврахов. – К.: Дніпро, 1964.
2. Агеєва В. Поетеса зламу століть: Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації / Віра Агеєва. – К.: Либідь, 2001. – 264 с.
3. Гозенпуд А. Поетичний театр: Драматичні твори Лесі Українки / А. Гозенпуд. – К.: Мистецтво, 1947. – 302 с.
4. Донцов Д. Поетизм індивідуалізму: Леся Українка / Дм. Донцов // Українська жизнь. – 1913. – № 9, 10.
5. Драй-Хмара М. Леся Українка: Життя й творчість / Михайло Драй-Хмара. – К., 1926. Див. також: Драй-Хмара М. Літературно-наукова спадщина / Михайло Драй-Хмара. – К.: Наукова думка, 2002. – С. 35–151.
6. Євшан М. *Fiat ars*: На вічну пам'ять Лесі Українці / Микола Євшан // Українська хата. – 1913. – № 10.
7. Євшан М. Леся Українка / Микола Євшан // Літературно-науковий вісник. – 1913. – Т. 64. – Кн. 10.
8. Євшан М. Леся Українка: Твори. Книга перша / Микола Євшан // Літературно-науковий вісник. – 1911. – Т. 56. – Кн. 12.
9. Зеров М. Твори: у 2 т. / Микола Зеров. – Т. 2. – К.: Дніпро, 1990. – 602 с.
10. Кочерга С. Леся Українка – мариніст / Світлана Кочерга // Українське літературознавство. – Випуск 55. – Львів, 1990.
11. Левченко Г. Міф проти історії: Семіосфера лірики Лесі Українки / Галина Левченко. – К.: Академвидав, 2013. – 332 с.
12. Маковей О.С. На крилах пісень: Твори Лесі Українки / О.С. Маковей // Правдива іскра Прометея: Літературно-критичні статті про Лесю Українку. – К.: Рад. школа, 1989. – С. 17–22.
13. Міщенко Л. І. Леся Українка / Л. І. Міщенко. – К.: Рад. школа, 1986. – 304 с.
14. Рильський М. Т. Лірика Лесі Українки / М. Т. Рильський // Правдива іскра Прометея: Літературно-критичні статті про Лесю Українку. – К.: Рад. школа, 1989. – С. 77–79.
15. Ставицький О. Ф. Леся Українка / О. Ф. Ставицький // Історія української літератури: У 8 т. – Т. 5. – К.: Наукова думка, 1968. – С. 355–397.
16. Українка Леся. Збір. творів: У 12 т. / Леся Українка. – Т. 1: Поезії. – К.: Наукова думка, 1975. – 448 с.
17. Франко І. Збір. творів: У 50 т. – Іван Франко. – К.: Наукова думка, 1976–1986.
18. Шаховський С. Про стиль лірики Лесі Українки / Семен Шаховський // Українка Леся: Публікації. Статті. Дослідження. – Т. 2. – К.: Видавництво АН УРСР, 1956. – С. 259–278. Див. також: Шаховський С. Леся Українка / Семен Шаховський. – К.: Дніпро, 1971.

Гуменюк В. И. Особенности стиля лирики Леси Украинки / В. И. Гуменюк // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Филология. Социальные коммуникации. – 2014. – Т. 27(66), № 4. – С. 45–57.

Склонность к резкому сопоставлению явлений и понятий, к четким контрастам в образной системе сочетаются в лирике поэтессы с особой чуткостью к малейшим движениям человеческой души и нюансам окружающего мира. Посему драматическая напряженность приобретает неповторимую лирическую теплоту, образный строй – своеобразную утонченность. У поэтессы определенный образ или понятие выходят за пределы однозначности, рассматриваются в меняющихся взаимосвязях с другими, в различных аспектах, в динамичной перспективе. Таким образом драматическая напряженность и лирическая теплота оборачиваются интеллектуальной насыщенностью.

Явственная уже в лирике, преобладающей в ранний период творчества поэтессы, героическая тема непокорности человеческого духа даже самым неприглядным обстоятельствам неразрывно связана с темой ощущения человеком своей земной бренности, права на усталость и безнадежность. Героические мотивы именно во взаимодействии с мотивами элегическими достигают особой убедительности. С утонченным драматизмом лирики поэтессы связана поэтическая трансформация эмпирических впечатлений, проникновенная музыкальность, зрелищный лаконизм, тяготение к мифологическим мотивам, к пронизанным изысканными нюансами символически емким вариациям образов архетипного характера – света и огня, тьмы и ночи, камня и горы, моря и волн.

Ключевые слова: Леся Украинка, лирика, поэтический стиль, драматизм, образная система.

Humeniuk V. I. Style peculiarity of lyrics by Lesya Ukrainka / V. I. Humeniuk // Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series: Philology. Social communications. – 2014. – V. 27(66), № 4. – P. 45–57.

Peculiarity of creative success and social and bibliographic circumstances of the formation and development of Lesya Ukrainka's artistic talent predetermine the drama as the leading feature of her poetic style, which eventually becomes the genre characteristics. The propensity for sharp juxtaposition of phenomena and concepts, clear contrasts in the image system, is combined with close attention to the smallest movements of the human soul and nuances of the world. Afterwards the dramatic tension becomes inimitable lyrical warmth, figurative system of special refinement. The poetess's certain image or concept beyond certainty is treated in changing relationships with others, in various aspects, in a dynamic perspective. Therefore the dramatic tension and lyrical warmth rotate intellectual energy.

The theme of perseverance of the human spirit of encouraging circumstances, the subject of the eternity of the creative forces of nature which are inseparably linked with the theme of feeling a man of his earthly transience, the right to fatigue and hopelessness are clearly manifests in the lyrics which predominates in the early page of poetess's creativity. A heroic motifs interplay with elegiacs gain a special credibility. Psychologically well-founded dramatic complexity of the inner world of the lyrical female character and her relationship with the environment causes to her other lyrical pieces that are close to the dramatic characters, inclines to the role of the lyrics, and specifies all other appreciable striving for dramatic organization of lyrical writing. With the elegant drama of the lyrics is related a poetic transformation of empirical experiences, essential musicality, spectacular conciseness, the attraction to mythological motifs, marked by intricate nuances of symbolic spacious variations of images of archetypal nature of light and fire, darkness and night, stone and mountain, sea and wave.

Emotional meditation regarding the interaction heroic and elegiac motifs, dramatic and lyrical elements, associated intellectual elegiacs and solemn elation indicate the essence of epic items in poetry of Lesya Ukrainka. Therefore from the very beginning of her literary activity she pays attention to epic poetry, which it gives the opportunity to feel the skill of composition, plot, and characters. It draws attention to the fragmentary nature of the composition of the poems, which is something close to the way the organization lyrical cycles and at the same time is a type of fine dramatic scenes. It is noteworthy contacting poems motifs and images Slavic and biblical mythology, legends of chivalry, the treatment that is directly related to the peculiar of symbolization of the imagery.

Keywords: Lesya Ukrainka, lyrics, dramatic tension, the image system, poetical style.

Стаття надійшла до редакції 29 жовтня 2014 року